

Rózsa Piroska

A tartási kötelezettség és annak elmulasztása

A társadalom a „alapsejtje” a család, emiatt Magyar Köztársaság védi a házasság és a család intézményét, különös gondot fordít az ifjúság létbiztonságára, oktatására és nevelésére, védelmezi az ifjúság érdekeit. Az Alkotmány kimondja, hogy minden gyermeknek joga van a családjához, az állam és a társadalom részéről arra a védelemre és gondoskodásra, amely a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéshez szükséges. A család intézménye széles körben védett jogrendszerünkben, legvégső védelmét a büntetőjog adja meg. Kevés olyan polgári jogi kötelelem létezik, amely megsértése büntetőjogi szankciót von maga után, a tartásra vonatkozó kötelelem azonban ilyen, mely jól mutatja egyéni és társadalmi fontosságát.

Ez az elmélet, azonban a gyakorlatban sokszor nehéz gyermektartást érvényesíteni. Hiába az ítélet, a végrehajtás, ha a kötelezett fél nem rendelkezik jövedelemmel, vagy ha nem rendelkezik papíron jövedelemmel. Behajthatatlanság esetében az állam 3 évig előlegezi a tartásdíjat, amely egyszer 3 évvel meghosszabbítható, ha valamit a 3 év alatt sikerül behajtania az államnak. De mi történik, ha ez a végrehajtás sikertelen, vagy a gyermek még csak pár éves. Ki fog róla gondoskodni? Vajon a feljelentés és a büntetőeljárás visszatartó erejű ebben az esetben?

I. Néhány gondolat a tartási kötelezettségről

A rokonok tartására vonatkozó szabályokat a házasságról, a családról, és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény állapítja meg, amelyet így a büntetőjogi szabályok háttér normájának tekintünk. A tartás elmulasztása tényállása esetében a gyermektartás elmulasztására gondolunk, azonban akár a szülő vagy rokon tartásának elmulasztásával is megvalósítható a tényállás, de csak elvileg, mivel ennek gyakorlata nincsen, nem találunk olyan bírósági határozatot, amely nem a gyermektartás elmulasztására vonatkozna. Elsődlegesen szükségesnek tartom bemutatni a rokonok és ezen belül természetesen a gyermekek tartására vonatkozó szabályokat. A családjogi törvény meghatározza először a rokontartásra vonatkozó közös szabályokat, majd ezt követően foglalkozik a gyermektartással, arra a rokontartásra vonatkozó rendelkezéseknél szigorúbb szabályokat állapított meg a jogalkotó. A törvény szintén foglalkozik a házastársai tartással, de nem a rokontartás szabályai között találjuk, ezeket a rendelkezéseket.

Dr. Bencze Józsefné szerint tartásról akkor beszélhetünk, ha a saját létfenntartás önerőből nem megoldható, a szükséges igények kielégítéséhez más személy rendszeres szolgáltatása szükséges, amely tartás lehet teljes vagy részleges, törvényen vagy szerződésen alapuló.¹ A szerződéses tartás szabályait a Ptk. rendezi. Mindenképpen lényeges eltérés a családi alapú és a szerződéses tartás között, hogy a második esetben szolgáltatás- ellenszolgáltatás jelenik meg, a családi alapú tartásban polgári jogi értelemben vett ellenszolgáltatás nincs. Az más kérdés, hogy ebben az esetben kiegyenlítődnek a viszonyok, mivel míg a gyermekről kiskorában a szülő gondoskodik később, jobb esetben visszakapja ezt a fajta szolgáltatást, amikor megcserélődnek a szerepek, és a gyermeknek kell(ene) gondoskodni a szülőről. A szerződéses jellegű tartás elmulasztása, nem teljesítése sohasem vonhatja maga után a tartás elmulasztásnak megállapítását, és ezáltal büntetőjogi szankciót. Azt a polgári bíróság szerződésszegésre vonatkozó szabályait alapján ítélni meg, bár ezen szerződések úgynevezett szerencse elemet tartalmaznak, nem feltétlenül azonos a szolgáltatás- ellenszolgáltatás értéke. Emellett tartási szerződést az arra szoruló bárkivel köthet, míg törvényen alapuló tartási kötelezettség a felek akarától függetlenül, rokoni kapcsolat alapján, törvény által meghatározott esetekben jött létre, és amely kötelezettséget véleményem szerint törvényi rendelkezés nélkül is teljesíteni kell(ene).

Az jogosult tartásra, aki önmagáról gondoskodni nem tud, azaz rászorult, nincs tartásra kötelezhető házastársa vagy bejegyzett élettársa és nem érdemtelen. Rászorult, aki munkaképtelen, így a gyermek és az idős emberek. A gyermek iskolai kötelezettségének teljesítésének ideje alatt nem kötelezhető munkavégzésére. A nagykorú gyermektartásra való rászorultságát az eset össze körülményére tekintettel állapítják meg. Önmagában az idős kor sem ad okot arra, hogy a rokonok tartási kötelezettsége feléledjen. A bíróságnak vizsgálnia kell a szülő egészségi állapotát, életkörülményeit, családi viszonyait.

A gyermek tartására elsődlegesen a szülő kötelezhető. A nagykorú gyermek akkor jogosult a tartásra, ha egészségi állapota, betegsége, munkaképtelensége vagy életpályára való felkészülése miatt ez szükséges. Nagykorúság

¹ Dr. Bencze Lászlóné: Gyermekelhelyezés, gyermektartás (HVGORAC, Budapest 1998), 119.

esetében azonban a kötelezett már nem kell, hogy saját rovására tartsa el. Kiskorú esetében a szülő a saját rovására is köteles gondoskodni a tartásról. Nem köteles a tartás, ha a gyermek továbbtanulásra alkalmatlan, érdemtelen, továbbtanulást a gyermek szándékosan elhúzza vagy ezzel a szülő saját vagy kiskorú gyermekének tartását veszélyeztetné. Ebben az esetben azonban kötelezettsége a jogosultnak is van, ugyanis köteles a tőle elvárható legjobb eredménnyel elvégezni iskoláit és, így megszerezni a jogszabályban biztosított kedvezményeket pl.: ösztöndíj. A gyermek indokolt költségeire és a kötelezett teherbíró képességére tekintettel kell a tartásdíjat megállapítani.

A törvény meghatározza a tartásra kötelezettek körét. A tartásra jogosultat elsősorban házastársa köteles eltartani, ennek hiányában leszármazói, ha nincsenek akkor eltartása a felmenőit terheli. A leszármazók közül a kötelezett, aki a jogosulthoz a legközelebb áll. Azt a kiskorút, akinek nincs egyenesági rokona azt nagykorú testvére köteles ellátni. A többi, egy sorban kötelezett között a tartási kötelezettség a teljesítőképesség arányában oszlik meg. A törvény azonban lehetőséget biztosít a sorrendtől való eltérésre. Ha valaki több embert köteles eltartani, de erre nem képes a gyermek és a szülő a többi rokont, a leszármazó a felmenőt, a közelebbi rokon a távolabbit előzi meg. Tehát első a gyermek, utána a házastárs és utána következik a többi rokon. A gyermeket nagykorúságáig a gyermektartás szabályi alapján lesz jogosult, nagykorúsága elérésével pedig a rokontartás szabályai alapján jár neki a tartás.

A tartási követelés hat hónapra visszamenőleg, valamint a jövőre vonatkozólag érvényesíthető. Régebbi követelés akkor érvényesíthető, ha a jogosultat a követelés érvényesítésében mulasztás nem terheli, hat hónapot a keresetlevél benyújtásától kell számítani. A tartásdíj esetében nem lehet élni beszámítással, egy kivétellel a túlfizetés az esedékes tartásdíjba beszámítható. Abban az esetben, ha a jogosult valamely ok folytán nem tudta tartási követelését érvényesíteni, lehetősége van arra, hogy mulasztását igazolja, természetesen itt neki kell bizonyítani.

A tartás természetbeli vagy pénzbeli lehet, a választás joga a kötelezetté, de a jogosult választhatja a pénzbeli tartást abban az esetben, ha a természetbeli nem felel meg neki, ugyanis a természetbeli tartás végrehajtása nem kikényszeríthető.²

A büntetőjogi felelősség a tartási kötelezettség teljesítésének napját követő napon már megállapítható, azonban az esetek többségében ezt megelőzően polgári jogi úton történik meg a teljesítésre való kötelezés. Azt is el kell ismernünk, hogy a nyomozhatóságok számára nem ez a legfontosabb bűncselekmény. Bár bizonyítása meg lehetőségen egyszerű.

Hazánk 2004-től az Európai Unió tagja emiatt szükségesnek tartom, hogy néhány szót ejtsek az Unió tartáshoz való viszonyáról. Legelső lépés a tartási kötelezettségek tekintetében az exequatur eljárás eltörlése volt 2000-ben, a polgári és kereskedelmi ügyekben hozott határozatok kölcsönös elismerése és végrehajtása tekintetében meghozott döntések között. A tartási ügyekre a 44/2001/EK rendelet tartalmazza a hatályos szabályokat. 2008-ban a Tanács elfogadta, a 2011. június 18-tól alkalmazandó ezen ügyekben a joghatóságról, az alkalmazandó jogról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az e területen folytatott együttműködésről szóló rendeletet (4/2009/EK rendelet).³ A rendeletet a családi vagy rokoni kapcsolatból, házasságból vagy házassági rokonságból eredő tartási kötelezettségekre kell majd alkalmazni. A rendelet a határozatok behajtásának megkönnyítése érdekében a központi hatóságok együttműködni kötelesek, ennek érdekében és hogy könnyítsék a tartáshoz való jutást, egy rendszert kell létrehozni. Az unió célja természetesen a jogharmonizáció, és ezáltal a jogbiztonság elérése. Ezek mellett a szabályok mellett természetesen több egyezmény született, amely leginkább a tartási kötelezettség behajtásával foglalkoznak.

II. Tartás elmulasztása

A tartás elmulasztási büntetőjogi következménnyel járhat. Az 1944. évi V. törvénycikk a családbafogadással és a tartásról való gondoskodás előmozdítása tárgyában címmel jogszabály rendelkezik először az eltartásra és gondozásra szorulóknak fokozott büntetőjogi védelméről. Egy paragrafusba sűrít rendelkezéseket a tartás elmulasztásával, a gondozás elmulasztásával és a kiskorú veszélyeztetésével kapcsolatban. Vétséget követ el és két évig terjedhető fogházzal büntetendő, aki családi kapcsolaton vagy családbafogadási jogviszonyon alapuló eltartási köteletségét nem teljesíti, ha mulasztásával az eltartásra jogosultat súlyos nélkülözésnek teszi ki, illetve aki az általa teherbejuttatott nőt a terhesség és a szülés idejére az elvállalt vagy a bírói határozat vagy ennek hiányában a jogszabály alapján járó támogatásban nem részesíti, ha mulasztásával a nőt súlyos nélkülözésnek teszi ki, avagy a magzat, illetőleg az újszülött életét vagy egészségét súlyosan veszélyezteti, A bíróság különös méltányolást érdemlő okból legfeljebb hat hónapra felfüggeszheti avégett, hogy a terheltnek alkalmas adjon mulasztása helyre-

² Bencze, Brávác, Csiky, Filó, Katonáné, Kőrös, Makai, Piros, Somfai, Szibert-Erdős, Szócs, A családjog kézikönyve (HVGORAC, Budapest 2007) 574.

³ Wopera Zsuzsa, Európai családjog (HVGORAC, Budapest 2009) 218.

hozására. A bűnvádi eljárást a kitűzött határidő elteltének bevárása nélkül folytatják, mihelyt megállapítja, hogy a terhelt kötelességének továbbra sem tesz eleget. Súlyosabb a büntetés, ha a mulasztása a kötelezett munkakerülő életmódjának következménye. Ha a terhelt a felfüggesztés tartama alatt mulasztását helyrehozza, büntethetősége megszűnik.

A tartási kötelesség nem csak családi kapcsolaton alapulhatott ekkor, hanem lehetőség volt ugyanezen törvény alapján kiskorúnak szerződéssel, családi körben ingyenesen ellátást biztosítani. Ezt családbafogadási jogviszonynak nevezi a jogszabály. Ezen szerződésből származó követelés esetén is alkalmazhatóak voltak a törvény büntetőjogi rendelkezései.

Ami mindenképpen szembevetendő a későbbi szabályzáshoz képest, hogy a súlyos nélkülözés alaptényállási elem volt. A jogalkotó vegyes mulasztásos bűncselekményt hozott létre. Nagyon sok probléma volt azonban ezzel a tényállási elemmel és értelmezésével. Súlyos nélkülözésnek számított az akkori bíró gyakorlat szerint, ha a gyermek hiányt szenved ruhában, ételben, megfelelő fűtésben, de ide tartozik minden hiány, amelyet a közfelfogás a súlyos nélkülözés fogalmába von.⁴ Dr. Matuz György szerint súlyos nélkülözés esetében az objektív tényeket kell vizsgálni és nem a szubjektív igazságérzetre kell hallgatni. Vizsgálni kell az élelmezési, ruházkodási, fűtési, lakásviszonyokat és a kulturális igényeket, tartásra jogosult és kötelezett vagyoni, társadalmi viszonyait.⁵ Paulinyi Zoltánné azonban ezen tovább lépve azt állítja, hogy a nélkülözés fogalma változik és nem jelenti, hogy feltétlenül megegyezik ugyanaz a fogalom eltérő időkben. Felvetette, hogy nem számít-e súlyos nélkülözésnek, ha valaki bár nem éhez, de nem kap „fokozott tápértékű, vitamindúsabb, változatosabb ellátást” vagy a tehetséges gyermek a tartásdíj nélkülözése miatt nem kap hangszer, felszerelést és így tehetsége nem bontakozik ki.

Szerzők megemlítik, hogy a bíróságok megállapítják már akkor is bűncselekményt, ha a jogosult nélkülözésének a közvetlen veszélye fennáll, annak ellenére, hogy a tényállás eredmény beálltát követeli meg. A Legfelsőbb Bíróság is többször hangsúlyozta, hogy a törvénnyel ellentétesen, hogy egyenlőség van a ténylegesen bekövetkező eredmény és a sérelem bekövetkeztének lehetősége között.⁶ A vádlott azonban kapott egy kibújási lehetőséget, abban az esetben, ha pótolja a bírói szakban a mulasztást, a bíróság az eljárást megszünteti. Ezen cselekmény esetében a teljesítés a cél, mely a gyermeknek is jobb, mivel az esetleges nélkülözés megszűnik és a vádlottnak is jobb, mivel mentesül a kedvezőtlen következményektől, a büntetett előlethez fűződő hátrányos következmények alól.⁷ A rossz anyagi körülmények pedig arra vezethetnek, hogy a gyermek nem jár iskolába, inkább dolgozik, vagy a bűn útját választja. Amivel esetleg a szülő a nevelési kötelezettsége teljesítését is megszegheti.⁸ Nem is véletlen, hogy a két cselekményt azonos törvényben szabályozta a jogalkotó, mutatva a kettő közötti kapcsolatot. Csak különös méltánylást érdemlő esetben lehet azonban az eljárást felfüggeszteni, és erre akár többször is lehetőség van. A törvény külön hangsúlyozza, hogy a mulasztó javára nem lehet értékelni, ha a veszélyt más hárítja el.⁹

1953. (II. 8.) M.T. rendelet 10 paragrafus kimondja „a családi kapcsolaton alapuló eltartási kötelezettség megszegése esetére megállapított büntetőjogi szankciók alá esik, s ennek megfelelően két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő az a férfi, akit a bíróság, bár az apaság megállapítása nélkül gyermektartásra kötelezett, ha az eltartási kötelezettségét nem teljesíti, és e mulasztásával a gyermeket súlyos nélkülözésnek teszi ki”.

A következő a tartási kötelezettséggel kapcsolatos büntetőjogi rendelkezést az 1958. évi 21. törvényerejű rendelet szabályozta a tartási és gondozási kötelezettség teljesítésének büntetőjogi védelméről címmel. Az új szabályzás megalkotására azért volt szükség, mert az 1944-es törvény akkor bünteti a tartásra kötelezettet, ha magatartásával a jogosultat súlyos nélkülözésnek teszi ki. Ez az esetek többségében pedig nem volt megállapítható, mivel az a legelemibb szükségletek hiányát jelenti. Emellett nem kerülhet a gyermek ebbe az állapotba az akkori társadalmi vélekedés szerint.¹⁰ Az új törvény indoklása szerint ez nagyon ritkán következik be, köszönhető ez az állam és társadalmi szervek beavatkozásának, emellett az anyák nem hagyják, hogy gyermekük a nélkülözés állapotába jussanak. Az új szabályzás már nem tartalmazza a súlyos nélkülözés kitételét, káros következmény nélkül megállapítja a kötelezett büntetőjogi felelősségét, ekkor már egy tiszta mulasztásos bűncselekményről beszélhetünk. A korábbi törvény az életet, testi épséget, egészséget védte, az új a tartási kötelmet.¹¹ Abban az esetben, ha a jogosult súlyos nélkülözése már fenn áll a cselekmény minősített esetét kell megállapítani. Szintén minősítő körülmény, ha a mulasztó iszákos, munkakerülő vagy züllött életmódja miatt nem teljesíti kötelezettségét. Minősítő

4 Paulinyi Zoltánné, A gyermek tartásának büntetőjogi védelme a gyakorlatban, Magyar jog (1956) NO. 3. 41-43.

5 Dr. Matuz György, A tartási kötelezettség nem teljesítése miatt indult bűnügyek néhány problémája, Magyar jog (1958) NO. 5. 5-8.

6 Dr. Ruff Győző: A tartási és gondozási kötelezettség teljesítésének büntetőjogi védelméről szóló törvényerejű rendelet, Magyar Jog (1958) NO. 8. 224-227.

7 Dr. Berta József: A gyermek tartásának büntetőjogi védelme a gyakorlatban, Magyar jog (1957) NO. 4. 55-58.

8 Dr. Berta József, A nevelési kötelezettség büntetőjogi védelméről, Magyar jog (1958) NO. 12. 353-355.

9 Dr. Kovács Pál, A gyermek tartásának büntetőjogi gyakorlatából, Magyar Jog (1960) NO. 7.68-73.

10 Dr. Ruff Győző: A tartási és gondozási kötelezettség teljesítésének büntetőjogi védelméről szóló törvényerejű rendelet, Magyar Jog (1958) NO. 8. 224-227.

11 Dr. Ruff Győző: A tartási és gondozási kötelezettség teljesítésének büntetőjogi védelméről szóló törvényerejű rendelet, Magyar Jog (1958) NO. 8. 224-227.

körülménnyé vált a visszaesés. Az új törvény alapesete kimondja: „aki családi kapcsolaton alapuló tartási kötelezettségének nem teljesíti, a tartási kötelezettség elmulasztásának büntetést követi el”. Itt már a mulasztás elegendő a bűncselekmény bekövetkeztéhez, az a tartásdíj fizetési kötelezettség napját követően megállapítást nyerhet. A családi kapcsolat fennállását Csjt. határozza meg, de nem kell polgári bíróságnak azt kimondania, hogy a kötelezettség fennállt. A cselekményt az követheti el, akit jogszabály kötelez a tartásra. Ebben az esetben az alapesetet nem valósíthatja meg a szerződésen alapuló tartási kötelezettség. A második bekezdés szabályozza a nem családi kapcsolaton alapuló tartási kötelezettség esetét, mely szerint „a tartási kötelezettség elmulasztásának a büntetést valósítja meg, akit a bíróság, bár az apaság megállapítása nélkül, jogerős határozattal gyermek tartására kötelezett, ha e kötelezettségét nem teljesíti”. Itt már mindenképpen szükséges a polgári bíróság határozata az első bekezdéssel ellentétben. Nem felel azonban a kötelezett, ha bizonyítja, hogy önhibáján kívüli okból nem tudott teljesíteni. Itt a törvény tehát egy büntethetőséget kizáró okot állapított meg. Súlyos nélkülözés esetében pedig nincs helye az eljárás felfüggesztésének és csak akkor, ha a bíróság a mulasztás helyrehozására megalapozottan következtethet.

Az alapesethez három már korábban elmondott és ismertett minősített eset kapcsolódik, azzal a mai szabályokhoz képest eltéréssel, hogy „visszaeső az, akit tartási kötelezettség elmulasztásának büntette miatt korábban börtönbüntetésre ítélték és a büntetés kiállításától vagy végrehajthatósága megszűnésétől öt év még nem telt el”. A hatályos szabályzás három évet ír elő és nem kell a bűncselekmények azonossága. A korábbi törvényben alaptényállási elemként értékelt „súlyos nélkülözés” minősített esetté vált. A munkakerülés ebben az időben önálló bűncselekmény volt. A jogalkotó indoklása szerint, ha valaki azért nem teljesíti tartási kötelezettségét, mert munkakerülő életmódot folytat a tartás elmulasztásának minősített esetét követi el, itt tehát egy törvényi egységet hozott létre a törvényhozó.

A kizáró ok mellett rendelkezik a tvr. egy megszüntető okról is. „megszűnik a büntethetősége annak, aki tartási kötelezettségének az elsőfokú ítélet meghozataláig eleget tesz”. Ez az eset azonban nem alkalmazható azokra az elkövetőkre, akik a jogosultat súlyos nélkülözésnek teszik ki. A bűnügyi költségeket azonban ki kell fizetnie a terheltnek. Szintén ez a paragrafus teszi lehetővé, hogy a bíróság az eljárást egyszer, legfeljebb hat hónapra felfüggeszse, abban az esetben, ha az eset össze körülményéből arra következtetett, hogy a terhelt mulasztását helyre hozza. Ez azért fejlődés, mert abban az esetben, ha a bíróság nem látja annak reális esélyét, hogy a terhelt teljesíteni tud a felfüggesztéssel legalább nem húzódik az eljárás. Azonban, ha a felfüggesztés alatt nem pótolja a mulasztását, attól még az elsőfokú ítélet meghozataláig büntetlenül eleget tehet kötelezettségének. A felfüggesztés alatt az elmaradt és az esedékes tartást is teljesíteni kell. Az eljárást tovább folytatja a bíróság a határidő lejárta előtt, ha az elkövető nem teljesít. A jogszabály további rendelkezései a tartás elmulasztására vonatkoznak. Sztítás István érdekes kérdéseket vet fel. Nevezetesen a Csjt. a tartást pénzben, természetben vagy egyéb más módon is lehet teljesíteni, így feltehető a kérdés csak a pénzbeli tartás elmulasztása esetén valósul meg a bűncselekmény vagy más tartás elmulasztása esetében is, szintén kérdéses lehet, hogy együtt élő szülők elkövetheti-e a bűncselekményt azzal, hogy ha a kötelezett nem nyújtja a megfelelő természetbeni tartást.¹² A szerző válasza egyértelműen az, hogy elkövetheti az is, aki természetbeni tartást köteles nyújtani. Szintén ebben a cikkben vetődik fel az a kérdés, hogy mi történik akkor, ha a kötelezett nem a teljes tartásdíjat fizeti, de az elegendő a megélhetéshez. A szerző szerint ekkor nem valósul meg a bűncselekmény. Erre a vitacikkre válaszolt Kovács Pál, aki szerint a bűncselekmény akkor is megvalósul, ha a kötelezett csak a tartás egy részét szolgáltatja, mivel szerinte, ha a kevesebb pénz elegendő a súlyos nélkülözés elkerülésére attól még az alapesetet megvalósítja.¹³ Az eljárás célja, a biztosítani a gyermek megfelelő fejlődését, annak érdekében, hogy a társadalom hasznos tagjává váljon.¹⁴

Az 1960. évi V. törvényi új Btk. a család, az ifjúság és a nemi erkölcs elleni bűntettek között szabályozta a tartás elmulasztását a család és ifjúság elleni bűntettek cím alatt. Két alapeset jött létre. Az első szerint a tartás elmulasztását az követi el „aki jogszabályon alapuló és végrehajtható hatósági határozatban előírt tartási kötelezettségét önhibájából nem teljesíti”. A második alapeset kimondja, hogy „ugyanígy büntetendő az is, akit a bíróság jogerős határozattal – bár az apaság megállapítása nélkül – gyermek tartására kötelezett, és ezt a kötelezettségét önhibájából nem teljesíti” Minősítő körülmények sem változtak sokban: visszaeső; tartási kötelezettségét munkakerülő, iszákos vagy egyébként züllött életmódja miatt nem teljesítette; tartási kötelezettségének elmulasztásával a tartásra jogosítottat súlyos nélkülözésnek tette ki. Nem büntethető a tartási kötelezettség elmulasztása miatt, aki kötelezettségének az elsőfokú ítélet meghozataláig eleget tett.

Az 1978-as ma is hatályos törvény a következőket mondja ki: „aki jogszabályon alapuló és végrehajtható hatósági határozatban előírt tartási kötelezettségét önhibájából nem teljesíti, vétséget követ el. A második bekezdés egy újabb alapesetet szabályoz: „akit a bíróság jogerős határozattal, apaság megállapítása nélkül gyermek tartásá-

12 Dr. Sztítás István, A tartási kötelezettség elmulasztásával elkövetett büntett néhány kérdése, Magyar Jog (1958) NO. 6. 293-295.

13 Dr. Kovács Pál, A gyermek tartásának büntetőjogi gyakorlatából, Magyar Jog (1960) NO. 7.68-73.

14 Dr. Berta József, Még egyszer a nevelési kötelezettség teljesítésének büntetőjogi védelméről, Magyar Jog (1960) NO. 7. 343-346.

ra kötelezett és e kötelezettségét önhibájából nem teljesíti” megvalósítja a tartás elmulasztását. Már csak a jogosult súlyos nélkülözése minősül minősített esetnek.

A tényállást ezek után még többször módosították. A következő módosítás a 80-as években következett be, ekkor ugyanis az alapeset büntetéseként kilátásba helyezték a 2 év szabadságvesztést, valamint szigorított javító-nevelő munkát, emellett hatályon kívül helyezték a második alapesetet. 1993-ban pedig kivették a szigorított javító-nevelő munkát. Azóta a tényállás szövege változatlan.

A bűncselekmény esetében alkalmazandó büntetéssel a jogalkotónak és a jogalkalmazónak is inkább a nevelés a célja, mint a megtorlás.

A nem fizető magatartása több okra vezethető vissza, ahogy azt Grád András és Takács Andrea közös cikkében olvashatjuk, ilyen ok lehet az egymás iránti ellenszenv, bosszúvágy, vagy a kötelezett úgy véli nem a gyerekre megy a tartásdíj.¹⁵

III. Előlekezés

Abban az esetben, ha a tartásra kötelezett nem fizeti a gyermektartást lehetőség van az állam általi előlekezésre, de csak abban az esetben, ha az jogerős bírósági határozaton alapszik, lehetetlen a tartásdíj behajtása, melyről a végrehajtó ad ki igazolást, a gyermeket gondozó nem képes a gyermek szükséges tartását ellátni, feltéve, hogy a családban az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg a mindenkori öregségi nyugdíj kétszeresét. Nincs helye az előlekezésnek, ha a kötelezett lakóhely olyan államban van, ahol nemzetközi szerződés vagy viszonyosság alapján a tartásdíj nem érvényesíthető, külföldi lakóhelye ismeretlen a kötelezettnek. A kérelmet a gyámhatóság bírálja el és a benyújtástól számított 3 évig folyósítják a jogerős határozatban megállapított összeget, százalékos megállapítás esetében az alapösszeget. A folyósítás egyszer maximum 3 évre meghosszabbítható.

IV. Zárszó

A tartási kötelezettség nem teljesítése büntetőjogi szankciót vonhat maga után. Évente körülbelül 2500 ilyen jut a hatóság tudomására.¹⁶ Azonban a feljelentés megtételével még nem jut a jogosult a tartáshoz. Az állam általi előlekezés is a tartás behajthatatlansága esetében következik be, amely megállapítására 6 hónap nem fizetés követően kerülhet sor. Ez az időszak véleményem szerint túl hosszú idő, ráadásul tapasztalataim szerint a végrehajtók sem könnyítik meg a jogosultak helyzetét. Mindenképpen rövidebb időt tartanék elfogadhatónak az előlekezés esetében és hatékonyabb fellépést a végrehajtás, kikényszerítés területén.

¹⁵ Dr. Grád András- Dr. Takács Andrea, Tartásdíj játszmák, Családi jog (2009) NO.3. 17-24.

¹⁶ ERÜBS